Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע ציישונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערן
אונד דער פרענומעראציאָנס-בעטראג בעגיננט מיט דעם טאגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין פעסט
וואַיטצנער בולוואר נומ' 29
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייםאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטוואָך אונד פרייטאג, אונד קאָסטעט

פיר עסטרייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלבעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר' ע' וו'
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר' ע' וו'
פירטעליעהרי 2 גולד. 75 קר' ע' וו'

Nr. 66. פיערצעהנטער יאהרגאנג — פעסט, פרייטאג כב סיון ה.תרמ"ב. — Pest, den 9. Juni 1882.

עהרען-רעטטונג
אים אונגארישען רייכסטאגע.

יא, אין דער פאָרגעסטריגען זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס איזט זאָוואָהל דיא עהרע דער יודען אלס אויך דיא עהרע דעם אונגארישען רייכסטאגעס, וועלכע אין דער זיטצונג פאָם 23-טען אונד 24-טען מאי פאָן אָנאָדי, אישטוויצי אונד סאלאַי אנגעגריפפען אונד געשענדעט וואורדע, וויעדער גערעטטעט אונד הערגעשטעללט וואָרדען. דיא אייסערסט-לינקע פארטייא, דערען מיטגליעדער יודענפיינדליך אויפגעטרעטען, עראינגערטע זיך פלאָטצליך, דאס אויך נאָך רייכסטאגס-וואהלען קאָממען, בייא דענען דיא יודען געגען זיא שטיממען קאָננטען. זיא ליעס דאהער צום רוקצוגע בלאזען. אבער זיא טהאט עס אויף איינע אונגעשיקטע וויזע. דער ערסטע רעדנער פאָן איהרער פארטייא, נעמליך אָטטאָ הערמאנן, מאכטע אללערלייא קרימטונגען אונד ווינדונגען, אום אנצודייטען, דאס ער וואָהל קיין יודענפיינד זייא, אבער דאָך דיא פערמעהרונג דער יודען אין אונגארן דורך דיא רוסישען פליכטלינגע פערהינדערן מאָכטע. בייא דיעזען ווענדונגען מאכטע ער אבער איינען פעהלשפרונג, אינדעם ער זאגטע: „איך ליעבע נור דיא אָרטהאָדאָקסען ניכט, שעטצע אבער דיא בעסטרעבונגען דער נעאָלאָגען!" — נון, דאס וואר פאָן איהם עבענפאללס ווענינגסטענס אונפאָליטיש. דאמיט האט ער זיינע לינקע פארטייא בייא דען אָרטהאָדאָקען יודען פערהאסט געמאכט, אונד בייא דער נעכסטען רייכסטאגס-וואהל ווירד קיין אָרטהאָדאָקסער יודע פיר דיא אייסערסט-לינקען שטיממען וואָללען. זאָ אָפט דיא אייסערסט-לינקען געגען דיא יודען שימפפטען, מאכטען זיא דיעזען צום פאָרוואורפע, דאס זיא אין אונגארן דיא „פערפליכטע דייטשע שפראכע" ערהאלטען אונד דאהער געגען דאס אינטערעססע דעם אונגארישען פאטערלאנדעס פערשטאָסען! — נון, הערר אָטטאָ הערמאנן מאגע זיך נאָך נאָרד-אונגארן בעגעבען, אונד ער ווירד זיך דא איבערצייגען, דאס דיא אָרטהאָדאָקסען יודען נור אונגאריש גוט שפרעכען אונד גאר קיין דייטש וויססען, וועהרענד געראדע דיא אויפגעקלערטען יודען דיא בילדונג אין דייטשער שפראכע צו פערברייטען זוכען. נון, הערר אָטטאָ הערמאנן מאג זאגען, וואס ער וויל, דיא אונגארישען יודען האבען בערייטס דיא איבערצייגונג געוואָננען, דאס אללע אייסערסט-לינקען, מיט אויסנאהמע דאניעל איראניס, יודענפיינדליך זינד. ווענן דער אייסערסט-לינקע איגנאץ העלפי, דער איינמאל „בחור" וואר אונד זיך דאנן געטויפט האט, נור נאָך איינען פונקען פאָן ליעבע צו זיינען עהעמאליגען גלייבענסגענאָססען העטטע, זאָ העטטע ער געראדע יעטצט דיא געלעגענהייט בענוטצען זאָללען, אום אים אונגארישען רייכסטאגע געגען דיא וואהנזינניגען בעשולדיגונגען פאָן אישטוויצי אונד אָנאָדי אָפפען אויפצוטרעטען אונד צו זאגען: „זעהעט, מיינע הערדען! איך וואר דאָך איינמאל יודע אונד קאנן עס אויף עהרע אונד געוויססען פערזיכערן, דאס אין דער יודישען רעליגיאָן זיך ניכט נור גאר קיינע שפור פאָם געברייכע דעם כריסטען-בלוטעס פיר „פסח" פאָרפינדע, זאָנדערן דאס זאָגאר דער בלוט-גענוס אים אללגעמיינען דען יודען אויפס שטרענגסטע אונטערזאגט איזט."

דער יודענפיינדליכע דעפוטירטע געזא אָנאָדי, וועלכער אישטוויצי'ס שטעללפערטרעטער געוואָרדען, האט זיך דורך זיינע פאָרגעסטריגע רעדע זעהר לעכערליך געמאכט, זאָ דאס זיך אישטוויצי זעלבסט שעמט, איינען זאָלכען שילער צו האבען. אישטוויצי האט ווענינגסטענס עטוואס געלערנט אונד זיך אין זיינען יודענהעטצערישען רעדען איינע ארט געשיקליכקייט ערוואָרבען. אבער אָנאָדי האט זיך אלס איין גאנץ איינפאכער אונגעבילדעטער נארר הערויסגעשטעללט. ער בעקאם זאָלך וואוכטיגע שלעגע פאָן טיסאָ אונד דעם בעריהמטען דעפוטירטען פייל שאָמשיטש, דאס ער זיך וויא איין דורכגעפריגעלטער קנאבע אויף זיינען זיטץ צוריקצאָג. עס וואר שאָן אונד ריהרענד, פאָן דעם אלטען קאטהאָלישען דעפוטירטען פייל שאָמשיטש צו האָרען, וויא ער דעם יונגען אָנאָדי צוריעף: „אים נאמען דער רעליגיאָן, אין דער איך געבאָרען אונד ערצאָגען וואורדע, דערען אייפריגער אנהענגער איך בין אונד אין דער איך אויך צו שטערבען האָפפע; אים נאמען דיעזער מיינער קאטהאָלישען רעליגיאָן ערקלערע איך, דאס איך מיך פאָן זאָלך יודענהעטצערישען רעדען מיט שוידער אבווענדע!" — אבער אויך מיניסטער-פרעזידענט טיסאָ שפראך דיעסמאל מיט זאָלכער ווערמע פיר דיא יודען אונד מיט זאָלכער שטרענגע, יא זאָגאר מיט זאָלכעם צאָרנע געגען דיא יודענהעטצער, דאס זיינע רעדע אויף אללע זייטען איינען זעהר טיעפען איינדרוק מאכטע. מאן האט דא דען איינדרוק עמפפאנגען, דאס דיא רעגירונג אונגארנס אין דיא האנד איינעס אויפגעקלערטען, פרייזיננינען, אבער אויך איינעס שטארקען מאננעס געלעגט איזט. הערר פאָן טיסאָ צייגטע, דאס ער ניכט נור אין גוטעם וואָרטע צו גונסטען דער יודען, זאָנדערן אויך איינע גראָסע מאכט היעצו בעזיטצע. —

נון וואָללען וויר דען רייכסטאגס-בעריכט, דען וויר אים נאכטראגע אונזערעס פאָריגען בלאטטעס נור קורץ פערצייכנען קאָננטען, אויספיהרליכער מיטטהיילען.

דער רעפערענט בערזעוויטצי זאגטע נאָך פאָלגענדעס: „דאס הערייננלאססען דער רוסישען יודען איזט יא נאָך ניכט מיט איינער „ניעדערלאססונג" גלייכבעדייטענד. אים מענשליכקייט מיסטען וויר דיא פערפאָלגטען יודען הערייננלאססען, אבער דיא בעוויללינגונג צור בלייבענדען ניעדערלאססונג איזט פאָן דען בעטרעפפענדען געמיינדען אבהענגיג. וויר דירפען דאהער דאס איינוואנדערונגס-פערבאָט ניכט איינמאל בעריהרען, וויל דיעס דען ש י י ן איינעס יודען-האססעס האבען קאָננטע, אונד וויר זעלבסט איינען זאָלכען שיין פערמיידען מיססען:"

היעראויף זאגטע אָטטאָ הערמאנן נאָך: „דיא אָרטהאָדאָקסען יודען זינד דעם לאנדע זעהר שעדליך. דיא נעאָלאָגען יודען האבען זיך דען אונגארן שאָן אנגעפאסט אונד אונזערע זיטטען אונד געברייכע אנגענאָממען, אבער דיא יידישען אָרטהאָדאָקסען ערהאלטען אם ריינסטען איהרען אלטען שטאמם, איהרע אלטען זיטטען אונד איהרע אלטען געברייכע, אונד וואָללען מיט דען אונגארן זיך ניכט פערברידערן. דיא אומטרייבע דער אָרטהאָדאָקסען יודען האבען אין דער טהאט דיא זיטטען אונד דען וואָהלשטאנד דעם פאָלקעס רואינירט. — דיא רעגירונג מוס אבער אויך עטוואס געגען רוסלאנד טהון. — וואס הייסט דאס, ווענן אונזער נאכבארשטאאט, זאָלכע מענשען, דיא איהם אונבעקוועם אונד פערהאסט געוואָרדען, פערייאגט אונד זיא אונס גאנץ איינפאך אן דען האלז ווירפט? מאן גלייבע יא ניכט, דאס דיא רוסישע יודענפערפאָלגונג שאָן צו ענדע זייא; ווענן דער ווילדע רוסישע בייער זיעהט, דאס ער דען יודען אונגעשטראַפט אויספלינדערן אונד איהם דאס געלד וועגנעהמען קאנן, זאָ ווירד ער ערסט רעכט לוסט דאצו בעקאָממען! — איין אלטעס שפריכוואָרט לייטעט: „דער אפפעטיט קאָממט וועהרענד דעם עססענס!"

מיניסטער-פרעזידענט טיסאָ זאגטע: „בייא בעשפרעכונג דיעזער אנגעלעגענהייט דער רוסישען יודען מיססען וויר אללעס פערמיידען, וואס אונזערע יידישען מיטבירגער אין אונגארן פערלעטצען קאָננטע. וויר דירפען עס ניכט צולאססען, דאס אייניגע דיעזע געלעגענהייט בענוטצען, אום געגען אונזערע יודען צו העטצען. איך פראָטעסטירע געגען דיא אויסזאגע דעם הערדן אָטטאָ הערמאנן, דאס דיא אומטרייבע דער אָרטהאָדאָקסען יודען דען וואָהלשטאנד דעם פאָלקעס רואינירט האבען! — וויא בערייטס דער הערר רעפערענט זאגטע, האט יעדע געמיינדע דאס רעכט, דיא ניעדערלאססונג רוסישער יודען צו פערהינדערן!"

הירויף ריעפען דיא אייסערסט-לינקען: „דא מיסטען נון דיא בירגער פאָן יעדעם אָרטע מיט האקען אונד היינאבעלן געגען דיא רוסישען יודען ציעהען, אום זיא ניכט אין איהרען אָרט הינייננצולאססען!"

היעראויף זאגטע טיסאָ: „דיא הערדען אייסערסט-לינקען שיינען זיך זעהר גערנע מיט היינאבעלן צו בעשעפטיגען!"

„נון גוט! (ריעפען דיא אייסערסט-לינקען) זאָ זאָלל מאן דיא קאנאָנען געגען דיא איינוואנדערנדען רוסישען יודען אויפשטעללען — אָדער מאן זאָלל גאנץ איינפאך ענטלאנג דער גאנצען רוסיש-גאליצישען גרענצע איינע גראָסע גרענץ-וואכע אויפשטעללען!"

„דאס זאָלל אבער זאָ פיעל הייסען (זאגטע טיסאָ), דאס אונזערע גרענצוואכען דיא מיט פייער אונד שווערט אים רוסלאנד פערטריעבענען יודען — מיט פלינטען אונד שפיעסען צוריקשלאגען זאָללען! — אונד דאנן וויססען עס דיא הערדען פאָן דער אייסערסט-לינקען, דאס אונס איינע זאָלכע גראָסע גרענץ-וואכע זעהר פיעלע מילליאָנען קאָסטען ווירדע? — מאן פערלאנגט פאָן מיר אויך נאָך, דאס איך דיא רוסישע רעגירונג היעצו נאָטהיגע, דיא יידישען פליכטלינגע ליעבערפאל צוריקצונעהמען אָדער זיא אויף איינענע קאָסטען זאָפאָרט נאָך אמעריקא צו טראנספאָרטירען. — נון, געעהרטעס הויז! וואס איך אונד אנדערע אייראָפעאישע ליבעראלע רעגירונגען ביז יעטצט אויף פריינדשאפטליכע וויזע בייא דער רוסישען רעגירונג טהון קאָננטען — דאס האבען וויר בערייטס געטהאן. מעהר קאָננען וויר ניכט טהון. — זאָללטען וויר רוסלאנד דראָהען? — נון, ווענן מאן דראָהט, מוס מאן אבער אויך דען מוטה אונד דען וויללען האבען, דיא דראָהונג אויסצופיהרען, זאָנסט מאכט מאן זיך לעכערליך! איך זאָללטע צו רוסלאנד קאָממען אונד איהם זאגען: „דער שפעקטאקעל מאגע ענדליך דאָך איין ענדע נעהמען! ענטוועדער היפסט דיא דיינע יודען צוריק אָדער שיקע זיא אויף דיינע קאָסטען נאָך אמעריקא — אָדער וויר ערקלערען דיר דען קריעג!" — אונד ווענן רוסלאנד דאָך שרייט: „איך וויל ניכט!" — דאנן מיססען וויר ווירקליך קריעג פיהרען — אָדער וויר האבען אונס לעכערליך געמאכט."

„געעהרטעס הויז! (זאגטע טיסאָ ווייטער) וויא געזאגט, וויר ווינשען דיא איינוואנדערונג דער רוסישען יודען ניכט, אונד אויך דיא איזראעליטישע בעפאָלקערונג אונזערעס פאטערלאנדעס ווינשט זיא ניכט. פאָרלייפיג האבען וויר אבער אויך נאָך קיינע

ערגעבען, זא מיסטע איך זאפארט היעפאן פערשטענדיגט ווערדען! דא אין לעטצטערער צייט פיעלע פרעמדע, נייגיעריגע יודען נאך עסלאר קאממען אונד דאדורך נאך מעהר אויפזעהען עררעגען, זא האבע איך בעפאהלען, דאס יעדער פרעמדע, דער זיך אין עסלאר צייגע, אהנע זיינען אויפענטהאלט רעכטפערטיגען צו קאננען, צור זאפארטיגען אבריזע געצוואונגען אדער זאגאר פער שוב וועגגעשיקט ווערדע! צים שליססע ערקלערטע דער וויצע-גשפאן, דאס ער, וויא ער עס ביזהער געטהאן, אויך אין צוקונפט בעשטרעבט זיין ווערדע, דען פריעדען אונטער דער בעפאלקערונג דעם קאמיטאטס, אונטער דען יודען אונד ניכט-יודען, אויפרעכט צו ערהאלטען, אונד האפפט אויף דאס בעשטיממטעסטע, דאס וועגן ער אין דיעזעם זיינעם פארגעהען פאן דען געבילדעטען דעם קאמיטאטס אהנע אונטערשיעד דער רעליגיאן אונטערשטיטצט ווערדע, זא ווירד עס צו קיינער אינרוהע קאממען, אונד אללע פערזוכע דער יודען-פיינדע, היער איינע העטצע הערפארצורופען, ווערדען מיסלינגען. — דיא קאנגרעגראציאן אין נירעדיהאזא שפראך דעם אבערגעשפאן אונד וויצע-געשפאן פיר דערען טאקטפאללעס פארגעהען איהרע אנערקעננונג אויס. — געסטערן לאנגטע אן דאס יוסטיצ-מיניסטעריאום דיא מעלדונג דעם נירעדיהאזער געריכטסהאפעס איין, נאך וועלכער דאס פערשוואונדענע מעדכען נאך אימטער ניכט צום פארשיינע געקאממען איזט, אונד אין קיינער דער ביזהער געפונדענען לייכען דיא עסטער שאלמאשי ערקאננט ווערדען קאננטע.

* (געגען דאס „פסח-בלוט-בלבול") דער היעזיגע ראבבינער דר' קאיזערלינג, דער זיך אויף דעם געביעטע דער יידישען געשיכטע איינען גראסען נאמען ערווארבען, האט איים אנלאס דער בלוט-בעשולדיגונג פאן טיסא-עסלאר איין ביכליין הערויסגעגעבען (זאוואהל אין דייטשער, אלס אין אונגארישער שפראכע), אין וועלכעם איים דער געשיכטע אונד איים דען יידישען רעליגיאנסווערקען בעוויעזען ווירד, דאכס דאס „בלביל" מיט דעם „פסח-בלוט" איינע אינפאמע ליגע איזט. היער ווירד פאר אללעם דאס בערייטס פאן אונס געמעלדעטע ערוועהנט, דאס אנפאנגס איינענגליך דיא בריסטען עס וואהרען, וועלכע פאן דען היידען בעשולדיגט ווארדען, דאס זיא צו איהרען צערעמאניען מענשענבלוט ברויכען. דאנן ווערדען דא איים דער געשיכטע פיעלע אויפגעצעהלט, וויא זיך דיא אונשולד דער יודען ביא דען בלוט-בעשולדיגונגען כלאר הערויסשטעללטע. אין וויען וואהרען צור צייט דעם קאיזערס פריעדעריך דריא בריסטען-קינדער פערשוואונדען. זאפארט בעשולדיגטע מאן דיא יודען, אונד דיא צייגען זאגטען איים, דאס זיא דיא קנאבען אין דיא היזער דער יודען העטטען געהען זעהען, וואז זיא געאפפערט ווארדען. מעהרערע הונדערט יודען ווארדען אין פאלגע דיעזער בעשולדיגונג פערבראננט; 14 מאנע דאראויף ווארדען דיא פערשוואונדענען קנאבען אויפגעפונדען. — צים שליססע דעם ביכליינס ווירד נאך ערצעהלט, דאס זיך איים יאהרע 1862, אלזא ערסט פאר 20 יאהרען, אין בעלעניעש (ביהארער קאמיטאט) דיעזעלבע געשיכטע עראייגנעטע, וויא דיא יעטציגע אין טיסא-עסלאר. צו דעם דארטיגען דאמאליגען ראבבינער קאמען נעמליך איניגע „שוחטים" איים „קבלה" צו נעהמען אונד דיעזע מיסטען נאטירליך צור פריפונג איהרע „חלפים" שטעללען (שלייפען). אלס דאס בריסטליכע דיענסטמעדכען דעם ראבבינערס געזעהען, וויא דא דיא „שוחטים" איהרע גראסען, פירכטערליך גלענצענדען „חלפים" שלייפען, זא ליעף עס דאפאן, אונד אם פאלגענדען טאגע ערצעהלטע איין אנדערער בריסטליכער דיענסטבאטע, זיא האבע געזעהען, וויא מאן דאס דיענסטמעדכען דעם ראבבינערס געשלאכטעט אונד דאס בלוט אויפבעוואהרט האבע. דיא אונטערזוכונג דויערטע זעהר לאנגע, דא דאס מעדכען פערשוואונדען וואר — אונד ענדליך ווארדע דאס מעדכען אויפגעפונדען. (דער געגענווערטיגע ראבבינער פאן בעלעניעש איזט איים טיסא-עסלאר געבירטיג אונד וויר מאכטען איהם ראטהען, דיעזע אקטענשטיקע פאם בעלעניעשער געריכטע נאך נירעדיהאזא צו איבערזענדען!)

נאכטראג.

אין דער הייטיגען אפפענטליכען זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס איזט נון דיא אנגעלעגענהייט דער רוסישען יודען צור פערהאנדלונג געלאנגט. דיא פערהאנדלונגען היעריבער ווערדען 2 טאגע דויערן. וויר ווערדען צו גונסטען דער יודען נור דאסזעלבע צו הארען בעקאממען, וואס וויר בערייטס איים דעם „קלוב" דער רעגיערונגס-פארטייא פערנאממען. אישטוויצי אונד אונזערע פיינדע פאן דען אייסערסט-לינקען האלטען איהרע יודענפיינדליכען רעדען, דערען אינהאלט וויר בערייטס צור גענוגע קעננען. אינדעססען וואללען וויר אונס דאך בעמיהען, איים דער הייטיגען זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס איינינע רעדען נאך איהרעם אינהאלטע קורץ מיטצוטהיילען. אהנעהין וויססען וויר עס יא שאן פאראיים, דאס דער יודענפיינדליכע בעשלוס דער פעטיציאנס-קאממיססיאן מיט גראסער מאיאריטעט אנגענאממען ווירד. איים-פיהרליכעם היעריבער קאננען וויר ערסט איים נעכסטען בלאטטע ברינגען.

ערסט געגען מיטטאג געלאנגטע דיעזע אנגעלעגענהייט אין דער הייטיגען רייכסטאגסזיטצונג צור פערהאנדלונג. רעפערענט העררן בערזעוויטצי שפראך היער דאסזעלבע, וואס ער בערייטס איים קלוב געשפראכען. דיא רעגיערונג ווירד נעמליך אללע יענע פעראָרדנונגען טרעפפען, וועלכע צור וואהרונג דער אינטערעססען אונגארנס נאטהווענדיג זינד. זיא ווירד זיך דא פאר אללעם פאם געפיהלע דער מענשען-ליעבע לייטען לאססען. — דיא אנגעלעגענהייט געהארט אלזא נור דען בעהארדען, וועלכע היער נור מענשליך אונד נאך דען שאן בעשטעהענדען געזעטצען פארגעהען מיססען. דער רייכסטאג זעלבער האט אלזא בעציגליך איינוואנדערונג רוסישער יודען ניכט בעזאנדערעס צו בעשליעסען, דיא רעגיערונג ווירד בלאס בעאויפטראגט, דיא בעהארדען צום ריכטיגען פארגעהען אין דיעזער אנגעלעגענהייט אנצו-וייזען.

היעראויף ערהאב זיך אלס ערסטער רעדנער אין דיעזער אנגעלעגענהייט, העררן אטטא הערמאן (לינקער). ער שפראך געגען דיא איינוואנדערונג אונד זאגטע: „ניכט עטווא איים יודען-פיינדליכקייט בין איך געגען דיעזע איינוואנדערונג, זאנדערן נור דאהער, וויל זיא פיר דאס גאנצע לאנד געפעהרליך ווערדען קאננטע; זיא מיס דאהער איים יעדען פרייז פערהינדערט ווערדען. אונזערע רעגיערונג זאלל ביא דער רוסישען רעגיערונג דאהין ווירקען, דאס דיא רוסישען יודען רוהיג אין רוסלאנד פערבלייבען קאננען. צים שליססע זאגטע נאך אטטא הערמאנן: איך פרייע מיך וועגען דער עמאנציפירונג אונזערער אונגארישען יודען, וויר האבען היעדורך אונזערען יודען קיינע גנאדע ערטהיילט, זאנדערן איהנען איהר אלטעס רעכט, וועלכעס זיא פערדיענען, געגעבען. אבער אויך דא מאכטע איך איינען אונטערשיעד צווישען נעאלאגען אונד ארטהאדאקסען. דיא נעאלאגען זינד געבילדעטע אונגארן געווארדען, וועהרענד דיא ארטהאדאקסען צוריקגעבליעבען זינד. וויר מיססען דאהער דיא בעשטרעבינגען דער נעאלאגען אונטערשטיטצען. איך בערופע מיך נאך איינמאל אויף דיא שעדליכקייט דער איינוואנדערונג דער רוסישען יודען אונד ביטטע אונזערן אנטראג געגען דיא איינוואנדערונג אנצונעהמען."

דאראויף ערהאב זיך דער מיניסטער-פרעזידענט טיסא אונד זאגטע: פאר אללעם ערקלערע איך מיך פיר דען יודענפריינדליכען אנטראג דער פעטיציאנס-קאממיססיאן! פארלייפיג וואנדערן היער גאר קיינע יודען איין, אונד וויר ברייכען קיינע אנארדנונגען געגען איינע געפאהר צו טרעפפען, דיא גאר ניכט עקסיסטירט.

איים לויפע זיינער רעדע ווידערלעגטע העררן פאן טיסא אללע איינווענדונגען דעם אטטא הערמאנן אונד זאגטע אונגעפעהר דאסזעלבע, וואס ער איים קלוב געזאגט.

(נון איזט עס צו שפעט אונד וויר קאננען אונזערן רייכסטאגס-בעריכט ניכט ווייטער פארטזעטצען, דא אונזער בלאטט זאנסט דיא פאסט פערשפעטען ווירדע.)

איינען קריעג געגען רוסלאנד וויל טיסא ניכט הערויפבעשווארען.

היעראויף שפראך דאבראנסקי אונד נאך איהם געזא אנאדי. דיעזער שפראך זאגאר איבער דיא גמרא אונד ענדליך פאם פערשוואונדענען מעדכען. ער ערצעהלט מעהרערע פעללע דער ערמארדונג פאן בריסטען-קינדערן דורך ארטהאדאקסע יודע אויך. ער ערגערט זיך דאריבער, דאס דיא צייטונגען דיעזען פאלל צו פערטושען זוכען.

פייל שאמשיטש שפריכט פיר דיא יודען אונד געגען אנאדי. — איים נאמען זיינער בריסטליכען רעליגיאן וויזט ער דיעזע בעשולדיגונגען צוריק.

היעראויף דראהטע טיסא דעם אנאדי, דאס ער פיר זאלכע העטצערייען זעלבסט איינען דעפוטירטען צו שטראפען וויססען ווערדע.

דא מארגען בריסטליכער פייערטאג איזט, זא ווירד דיעזע אנגעלעגענהייט ערסט איבערמארגען צו ענדע געפיהרט.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאן ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. 8000 מעטרצ' ווארדען פערקויפט.

ווייצען, טהייס-, 100 מטרצ' 76,2 קילא 12,92½ גולד. 100 מטרצ' 75, ק' 12,90 גול. — 200 מטרצ' 75.4 קילא 12'75 גולד. 300 מטצ' 75,2 קילא 12·90 גולד. 100 76' כ' 12.95 גולד. 100 מעטרצ' 75' ק' 12.75 גול. — באטשקער 200 מטרצ', 74 קילא' 12'45 גולד, 400 מעטרצר' 72'4 ק' 11'60 גולדען, 300 מעטער-צענטנער 74 קילא' 12.35 גולדען. 150 מעטער' 73,5 ק' 12'10 גולד. גולד, 1000 מעטער-צענטנער 71'3 קילא 11,90 גולדען. 200 מעטערצ' 72·4 קילא 12'15 גול, 900 מטרצ' 73.5 קילא 12,35 אבער-טהייס 100 מעטערצ' 75. קילא 12,75, 100 מטרצ' 73'5 ק' 12.00 גול. 100 מטרצ' 75 כ' 11,55 גול. (אללעס פער 100 קילא.)

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. ביים דער אם 6-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואכענמארקטע ווארדען 2500 שטיק גראס- אונד 348 קליין-פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאן ווארדען פערקויפט: 22 שטיק שטיערע, פער שטיק פאן 84-165 גולדען — 1843 אכסען דאס פאאר פאן 180-460 גולד. 400 קיהע, דאס פאאר פאן 175—270 גולד. 163 מעלק-קיהע דאס שטיק פאן 74-184 גול. 72 שטיק ביפפעל, דאס פאאר צו 136—280 גול., 348 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאן 11-30 גולד. שטיק לעממער דאס פאאר 5-6 גולד'. פרייזע פער 100 קילא: אכסען-פלייש 54 — 56. גולד. קוה-פלייש 52—54,50 גולד., קאלב-פלייש 54 — 60 גול' ביפפעל-פלייש 50—52. גולד.

וויענער פרייזע.

וויענער שלאכטפיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכטפיעהמארקטע אם 5-טען ד' מ. בעטרוג 3800 שטיק. דאפאן ווארען: 1615 אונגארישע, 1590 פאלנישע אונד 630 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך בער 100 ק': אונגארישע מאסט-אכסען 50 — 60. גול. פאלנישע 52 — 57 גולד. דייטשע 51 — 60. גולדען.

פעראנטווארטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאנכורז.

אין דער איזראעליטישען קולטוסגעמיינדע צו סיראק (נאגראדער קאמיטאט) איזט דיא שטעללע איינעס ש"ץ ומ"ץ (אדער ראבבינאטס-פערוועזערס) דער צוגלייך שוחט ובודק וקורא אונד זעהר גוטער פארבעטער זיין מוס, מיט ערסטעם אויגוסט לויפענדען יאהרעס צו בעזעטצען. יאהרעס-געהאלט: 300 גולדען זאממט פרייער וואהנונג, גאנצער שחיטה אונד נעבענעמאלומענטען. בעווערבער האבען איהרע קבלות ודתרות פאן אנערקאננטען ראבבינען, דאנן צייגניססע זאממט אנגאבע דעם אלטערס אונד אנצאהל דער פאמיליע, לענגסטענס ביז 1-טען יולי איינצוזענדען אונד זיך איינעם פראבע-פארטראגע צו אונטערציעהען צום פראבע-פארטראגע מאנן נור דער היעצו דירעקט פאם פארשטאנדע בעריפענע ערשיינען. נור דעם אקצעפטירטען ווערדען רייזע-שפעזען פערגיטעט.

סימאן אראלה, פרעזעס.

ערקלערען: היער אים רייכסטאגע איזט נאך דיא רעדע-פרייהייט איינעם דעפּוטירטען געוואהרט. זאללטען אבער דיעזע העטצערייען דרויסען אינטער דעם פאלקע פאָרטגעזעטצט ווערדען אונד באָזע פאָלגען האבען, - זאָ ווירד דיא פעראנטוואָרטונג אויף דיאיעניגען צוריקפאללען, וועלכע היער אים רייכסטאגע דיעזע העטצערייען בעגאנגען! — דיא רעגירונג ווירד געגען דיא העטצער מיט מיליטער-מאכט איינשרייטען אונד דיא פעראנטוואָרטונג פיר דאס פליעסענדע בלוט ווירד עבען היער אנאדי צו טראגען האבען!"

געסטערן וואר וועגען דעם קאטהאלישען פייערטאגעס קיינע רייכסטאגס-זיטצונג; היינטע האט דיא זיטצונג אום 10 אוהר בעגאָננען. דיא פערהאנדלונג וועגען דער רוסישען יודען ווירד פאָרטגעזעטצט אונד ווירד היינטע נאך אבגעשלאָסען ווערדען. — היינטע ווערדען נאך שפּרעכען וויקטאָר איסטאָצי, עמעריך סאלאי, אלעקסאנדער אלמאשי, אלאדאר מאריאשי, דאניעל איראני אונד ערנסט מעזעי. (לעטצטערער איזט אין איסערסט-לינקער יודישער דעפּוטירטער.) איינערזייטס הייסט עס, דאס איך נאך ייקאי אונד טיסערנאטאני פיר דיא יודען שפּרעכען ווערדען. אנדערערזייטס ווידער הייסט עס, דאס איניגע דער אבען ערוועהנטען רעדנער אויף דאס וואָרט אים רייכסטאגע פערציכטען ווערדען, דאמיט מאן ניט הייטע צור אבשטימונג געלאנגען קאָננע. איסטאָצי אונד אנאדי ווערדען ערקלערען, פיר נאר קיינען אנטראג צו שטיממען; זאָנדערן דיא ענטוויקלונג דער פערהעלטניססע אבצוווארטען. זאָפיעל איזט אבער זיכער אונד געוויס, דאס דער יודענפריינדליכע אנטראג דער פעטיציאָנס-קאממיסיאָן מיט גראָסער מאיאָריטעט אנגענאָממען ווירד.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (**פיר דיא רוסישען יודען.**) געסטערן האט אין וויען דיא גענעראל-פערזאממלונג דער דאָרטיגען „איזראעליטישען אללייאנץ" שטאטטגעפונדען. דער פּרעזידענט דריקטע דיא האָפפנונג אויס, עס ווערדע דער „אללייאנץ" מיט דען איבריגען הילפס-קאָמיטעס אונד מיט דעם ביישטאנדע דער רעגירונג געלינגען, דיא פאָרגעשטעקטען ציעלע צו ערריכען. — וויא איינע היעזיגע פּאריזער דעפּעשע מעלדעט, האט דער קארדינאל-ערצבישאף פאָן פּאריז 1000 פראנקס פיר דיא רוסישען יודען געשפּענדעט. — געסטערן ערהיעלטען וויר פאָן הערן מ' ל' קאהן אויס קלעגאָין אלס ערגעבניס איינער ביי א „ברית מילה" פעראנשטאלטעטען זאממלונג 10 גולדען פיר דיא רוסישען יודען. וויר איבערגאבען דיעזע דעם „פעסטער ללאָיד" אונד דיעזעס, וויא אויך דאס פאָן אנארטש איינגעזענדעטע, ווערדען ערסט אים נעכסטען שפּענדען-אויסווייזע דעם „פעסטער ללאָיד" ערשיינען.

* (**רעגעלונג דער יידישען מאטריקען.**) אין דער רייכסטאגס-זיטצונג פאָם 7-טען דיעזעס קאם איינע פעטיציאָן דעם בערעגהזער קאָמיטאטס צור פערהאנדלונג, אין וועלכער ערזוכט ווירד, דאס געזעטצליך פיר איינע „רעגעלמעסיגע פיהרונג דער יידישען מאטריקען" געזאָרגט ווערדען מאָגע. דיעזע אנגעלעגענהייט ווארדע אינדעם גאנץ קורץ ערלעדיגט, אינדעם דאס גאנצע געזוך, אלס ניכט פאר דאס פארלאמענט געהאָרענד, דעם מיניסטער דעם איננערן, דעם קולטוס-מיניסטער אונד דעם האָנוועד-מיניסטער צוגעוויעזען ווארדע, דאמיט דיעזע דריי מיניסטער דיא געאייגנעטען פערפיגונגען טרעפפען, דאס אין אללען געמיינדען אינגאָרנס איינע „גלייכמעסיגע מאטריקענ-פיהרונג" זיין זאָלל. — וויר אינזערזייטס בעגרייפען איבריגענס דאס גאנצע ניכט. זאָללטען עטווא יעטצט דיא יידישען מאטריקען ניכט זאָ רעגעלמעסיג געפיהרט ווערדען, אלס דיא ניכט-יידישען? וויר גלויבען ניכט, דאס היעצו גאר זאָ פיעל ווייזהייט אונד געשיקליכקייט ערפאָרדערליך וועהרע!

* (**איינע ערבשאפט מיט שקאנדאל.**) פאר וועניגען טאגען מאכטע היער דער גראָס-טראפיקאנט היינריך הירש, אין מאנן אים אלטער פאָן קוים 28 יאהרען, זיינעם לעבען דורך איינען רעוואָלווער-שוס איין געוואלטזאמעס ענדע. וויר ערוועהנטען דען פאלל נאר ניכט, דא עס אונס אימטער טרויריג שטיממט, ווענן וויר דען זעלבסטמאָרד איינעס יודען מעלדען זאָללען. איבריגענס וואר העררן הירש ניכט בלאָס גראָס-טראפיקאנט, זאָנדערן אויך בעזיטצער צווייער הייזער אונד איינער גראָסען פאבריק! ביי איינעם זאָלך רייכען מאננע מוסטע דער זעלבסטמאָרד דאָפּפעלט רעטהזעלהאפט ערשיינען. אבער דאס רעטהזעל פאנד אם 7-טען דיעזעס זיינע לאָזונג. העררן קארל יאקאָב קאָהנער, איינער דער רייכסטען יודען פאָן פעסט, דער מיטגליעד דעס „ללאָיד איסשוססעס" אונד דעס „באָרזען-קאָמיטעס" איזט, ערשיען וויא געוועהנליך אויף דער באָרזע. דא ווארדע עבען דאס נאָטיצביכליין דעס זעלבסטמאָרדערס היינריך הירש פערלעזען, אין וועלכעם עס היעס, דאס קאָהנער, דיעזער „רייבער אים פראקע", איהם 90,000 גולדען אים פאלש-שפּיעלען אבגענאָממען האבע, וועסהאלב ער זיך דען טאָד געבען מוסטע! — קוים וואר דיעזע מעלדונג אויף דער באָרזע פערברייטעט, אלס מעהרערע באָרזיאנער איבער קאָהנער הערפיעלען, איהן מיט אָהרפייגען טראקטירטען אונד אויס דעם באָרזען-זאאל יאָגטען. דער שקאנדאל וואר איין זעהר גראָסער, נאמענטליך דא אין „מיללייאָנער" אלס פאלש-שפּיעלער זיך הערויסשטעללטע. דאס נאָטיצביכליין דעס היינריך הירש בילדעט גלייכזאם זיין טעסטאמענט, אין וועלכעם ער דעם קאהנער איניגע טיכטיגע „אָרפייגען" פערמאכטע. נון, קאָהנער האט דיעזע ערבשאפט ריכטיג ערהאלטען: ער האט דיעזעלבע פאָללקאָממען פערדיענט. צו בעדויערן איזט נור דער שקאנדאל, דא אין זאָלכער פאלל אימטערהין מיט איינעם „חלול השם" פערבונדען איזט!

* (**ווידער איין בלוט-בלבול.**) פאָם פאָרשטאנדע אונד ראבבינאטע צו פעלשאָ-באניא ערהאלטען וויר פאָלגענדע מיטטהיילונג: אם 2-טען דיעזעס מאָנאטעס האט אין פעלשאָ-באניאער בייער זיינען זאָהן געשלאגען, היערויף וואר דיעזער זאָהן פערשוואונדען. 3 טאגע דאראויף פאנד מאן דען „שיחט" מיט דער בעשולדיגונג, דיא „שיחטים" שלאכטען כריסטען-קינדער, אום זיא פיר איהרע צערעמאָניען צו געברויכען. געראדע אלס מאן דען שיחט פערהאפטען וואָללטע, כאם דיא נאכריכט, דאס דער בייערן-זאָהן ביי זיינעם גראָספאטער אין סיניער-וואראליא זיך רעכט וואָהל בעפינדעט!

* (**צור טיסא-עסלארער געשיכטע.**) דאס פערשוואונדענע מעדכען איזט נאָך אימטער ניכט אויפגעפונדען. וויא אויס ניר-עדיהאזא געמעלדעט ווירד, שוואָרט דיא פרויא איינעם שאפהיטערס אים בויל, דאס זיא דאס עסלארער מעדכען אם 31-טען מאי געזעהען, איהם זאָגאר צו עססען געגעבען; אלס זיך אבער דיא פרויא ענטפערנטע, אום יעמאנדען הערבייצורופען, דא ערגריפף דאס מעדכען דיא פלוכט אונד איזט זייטדעם וויעדער פערשוואונדען. — וויא עס הייסט, ווערדען באלד איניגע פאָן דען פערהאפטעטען גאנץ בעפרייט ווערדען. — אין בערלין פערקויפטען פאָרגעסטערן דיא דאָרטיגען אנטי-סעמיטען זאָלכע צייטונגען, אין וועלכען דיא טיסא-עסלארער געשיכטע זאָ דארגעשטעללט ווירד, אלס אָב שאָן דער מאָרד וועגען בלוט אויף „פסח" גערייכטליך ערוויעזען וועהרע. — „זעהעט איהר! (רופען דיא אנטי-סעמיטען) ענדליך איזט דיא לאנג בעצווייפעלטע אננאהמע, דאס דיא יודען פיר „פסח" כריסטען-בלוט ברויכען, גערייכטליך בעשטעטיגט וואָרדען!" — איינטרעגליך ווירד געשריעבען, דאס דאָרט פאָריגען זאמסטאג איבעראלל פלאקאטע אייפגעקלעבט וואָרען, אויף דענען עס שטאנד, „טאָדטעט דיא יודען, דענן זיא טאָדטען אונזערע קינדער!" — דיא בעהאָרדע האט אבער דיעזע פלאקאטע זאָפאָרט ענטפערנען לאססען אונד לאָסט נאך דען פערברייטערן דיעזער

היער וואר עס ווירקליך ליסטיג צוגעגאנגען; דא וואר דער טיש מיט דען בעסטען שפּייזען אונד קאסטליכען וויינען בעזעטצט. עס זאסען דא ווילד אויסגעלאססענע מענער, וועלכע זיך מיט אויסגעלאססענען פרויענצימטערן אונטערהיעלטען. וויא נון אדריאן באלד ערפאהרען, בעשטאנדען דיא מענער אויס רייבערן, וועלכע, דא זיא ניכט מעהר דיא פּאָליציא צו בעפירכטען האטטען, אויס דען נעכסטען וועלדערן הערבייגעקאָממען — אונד דיא פרויענצימטער וואָרען נאָננען, וועלכע דאס קלאָסטער פערלאססען אונד זיך אלס אויסגעלאססענע פרויענצימטער מיט דען רייבערן פערבאנדען. זאָ האט דאמאלס דיא אָרדנונגסלאָזיגקייט אונד צוכטלאָזיגקייט איבערהאנד גענאָממען.

„קאָמם הער, געזעללע! (ריעפען דיא רייבער דעם איינגעטרעטענען אדריאן ענטגעגען) זעטצע דיך צו אונזערם טישע אונד זויפע מיט! יא, זאָלכע צייטען זאָללען לעבען, דא קיממערן זיך דיא מענשען ניכט מעהר אום איינאנדער, זאָנדערן יעדער נור אום זיך זעלבער! יעטצט זינד אללע קעקער אָפּפען אונד דיא איינגעשפּערטען בעפרייט."

אויך היער זוכטע זיך אדריאן אום מאָרעללי אונד איירענע צו ערקונדיגען. דיא לוסטיגע געזעללשאפט לאכטע לויט אויף אונד ריעף: ווענן דוא יעמאנדען זוכען וויללסט, זאָ ווענדע דיך אן דיא „בעטשיני"! (וויא וויר ערקלערטען, האבען דיא טאָדטען-גרעבער אין מאילאנד „מאָנאטטי" אונד אין פלאָרענץ „בעטשיני" געהייסען.) היע אונד דא וויים דאָך איין „בעטשיני", וואָ ער בעגראבען!"

דיעזע וואָרטע יאגטען דעם אדריאן פורכטערליכען שרעקען איין, אונד ער בעשלאָס ווירקליך, זאָבאלד אלס מאָגליך, זיך ביי דען „בעטשיני" צו ערקונדיגען.

אינצווישען וואר עס נאכט געוואָרדען; ער בעשטיעג זיין פפערד אונד יעטצט אין דאס איננערע דער שטאדט צוריק. ווירטסהייזער אונד הערבערגען גאב עס ניכט מעהר, אבער דיא פּאלעסטע דער רייכען פערשטאָרבענען שטאנדען אָפפען, ער בעגאב זיך אין איינען דיעזער פּאלעסטע, אום דא צו איבערנאכטען, אונד ער פאנד דא איין פירסטליכעס אונד פּרעכטיגעס געביידע. ער פיהרטע זיין פפערד אין דען שטאלל, וואָ דא נאָך פיעל פוטטער פאָרגעפונדען וואר, אונד ער זעלבער בעגאב זיך אין דען זאאל דעס פּאלאסטעס. ער פאנד דא איינע גערייםיגע האללע, נאָך מיט וואפען אונד פאהנען בעהאנגען; אומהער לאגען אין גאָלד געשטיקטע קליידער. זאָנסט וואר דא אללעס איינזאם אונד אָדע וויא דאס גראב. אלס דא אדריאן אין פּראכט-פאָללעס רוהע-בעטט ערבליקטע, וואָרף ער זיך אויף דאסזעלבע, דענן ער האטטע מעהרערע טאגע פאָרטוואָהרענד צו פפערדע צוגעבראכט אונד וואר מידע אונד ערשאָפּפט. אבער ביי אלל דעם קאָננטע ער ניכט איינשלאפען. אונגעדולד, בעזאָרגניס, האָפפנונג אונד פורכט נאגטען אן זיינעם הערצען, רעגטען איהן פיעבערהאפט אויף, אונד נאָך איינעם קורצען אונד ערפאָלגלאָזען פערזוך, זיינע איינגען געדאנקען צו בערוהיגען, שטאנד ער אויף אונד גינג אים צימטער אויף אונד אב.

פּלאָטצליך האָרטע אדריאן שווערע טריטטע אים דען בענאכבארטען צימטערן. — זיינע טהירע ווארדע געאָפּפנעט, אונד אדריאן זאה 2 גראָסע מענער פאָן אבשרעקענדעם אייסערן איינטרעטען. זיא וואָרען אין לאנגע, שווארצע מענטעל געהיללט; אויך איהר געזיכט וואר מיט שווארצען מאסקען בעדעקט, זאָ דאס נור אויגען אונד מונד פרייא וואָרען. אדריאן גלויבטע, עס זייען רייבער אונד צאָג זיין שווערט, אום זיך צו פערטהיידיגען.

„איהר זייד איין פרעמדלינג! (ריעפען דיא איינגעטרעטענען) אונד וויססעט דאהער ניכט ווער וויר זינד; וויר זינד דיא „בעטשיני", וויר טראגען דאהער מאסקען אן דען געזיכטערן, דא דיעזע מאסקען, וויא מאן זאגט, דיא „כאָלערא" אבהאלטען. איהר ברויכט אונס ניכט צו פירכטען, יעטצט איזט פלאטץ אונד רייכטהום גענוג פיר אללע מענשען אין פלאָרענץ, אָ, מאן ברויכט יעטצט קיינע קעהל-אבשניידער, קיינע מאָרדער! דיא „כאָלערא" ערשפּאָרט אונס דיעזע מיהע; וויר זינד עהרליכע לייטע, אָפפענטליכע בעאמטע, אונד קאָממען בלאָס, אום צו זעהען, אָב היינטע נאכט אונזער טאָדטענקארען היער אנהאלטען זאָלל. אלס וויר אויך היער בעמערקטען אונד זאָ איינע לעבענדיגע זעעלע געוואהרטען, טראטען וויר איין, דא וויר וויססען, דאס דא באלד עטוואס צו האָלען זיין ווירד. יעטצט זאגעט אונס: וואָללעט איהר אין דיעזעם הויזע פערבלייבען?"

„יא, ווענן דער רעכטמעסיגע הערר עס ניכט באלד אין אנשפּרוך ניממט!"

„הא! הא! דער רעכטמעסיגע הערר! (לאכטען דיא „בעטשיני" לויט אויף) דער פּאלאסט איזט יעטצט אונזער אללער איינענטהום. זייט דער לעטצטען וואָכע האבען היער דרייא פערשיעדענע פאָרנעהמע הערען געוואָהנט. אונד וויר האבען זיא אללע וועגגעהאָלט. דיעזער פּאלאסט איזט פיר אונס איינע גוטע קונדשאפט. צייגעט אונס אלזאָ, וואָ איהר דיעזע נאכט שלאפען ווערדעט, דאמיט וויר וויססען, וואָ וויר אייך האָלען זאָללען!"

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

אײנוואנדערונג. זאָללטע עס אבער דאָך דאצו קאָממען, זאָ ווערדען וויר אונס ענטווידער ביים סולטאן אָדער בײא דער רעגיערונג אײנעס אנדערן לאנדעס, וואָ דיא רוסישען פליכטלינגע עהער אויסזיכט אויף אײנע אָרדענטליכע עקסיסטענץ העטטען, פערווענדען, דאס [illegible]ט מאן זיא דאָרט הינײנלאססע. — אבער וויר געהען נאָך ווייטער; וויר וואָללען אויך דיא ארביטס-אײנפעהיגען פליכטלינגע ניכט נאך רוסלאנד צוריקשטאָסען, זאָנדערן דאַהין שטרעבען, דאס יעדע אים רוסלאנד פעריאגטע פאַמיליע איבערהויפט איין פאטערלאנד פינדע, וואָ זיא אין רוהע אונד פריעדען פאָרט-עקסיסטירען קאָננע! ביזהער האבען דיא הילפס-קאָמיטעס אללעם מאָגליכע צור אונטערשטיטצונג דער רוסישען פליכטלינגע געטהאן; ווען אבער דיעזע קאָמיטעס ניכט מעהר אים שטאנדע זיין ווערדען, דיא פליכטלינגע ווייטער צו בעפאָרדערן, זאָ ווירד עס דיא רעגיערונג פיר נאָטהווענדיג האלטען, מיט אײנער „שטאאטס-הילפע“ אײנצוגרײפען!“

נון ערהאָב זיך געזא אָנאָדי אונד זאגטע: „מיט זאָלכען לײטען, דיא אן דיא „באָזע גמרא“ גלויבען, דירפען וויר קיין ערבארמען האבען. לאססעט מיך היער נור דאהלינגס ביך: „דער תלמיד-יודע“ פאָרלעזען, אונד איהר ווערדעט דא וואונדערליכע דינגע אים דער גמרא צו האָרען בעקאָממען. ווען יעמאנד עטווא בעווײזען קאָננטע, דאס יענע אין דיעזעם ביכע אנגעפיהרטען „באָזען שטעללען“ אין דער „גמרא“ ניכט עקסיסטירען — זאָ קאָננטע ער לײכט 1000 דוקאטען פערדיענען; דענן דאהלינג האט אײנען פרייז פאָן 1000 דוקאטען אויסגעשריעבען פיר דענייניגען, דער אים שטאנדע ווערע, זיין בוך צו ווידערלעגען, אונד ביז היינטע האט זיך ניעמאנד געפונדען, דער דיעס אונטערנאָממען העטטע! מיינט איהר, ווארום האבען דיא רוסען דיא יודען פערטריעבען? וויל זיא, גלייך וויא בײא אונס, כריסטענבלוט ברויכען! זעהעט, מײנע הערען, היער פערלעזע איך אויך אײנעם גענויעם געשיכטס-יעדע דיא שטעללען, דאס דיא יודען אין דען יאהרען 1494, 1589 אונד 1764 כריסטען-קינדער געשלאכטעט האבען; ערסט אים יאהרע 1878 איזט איין סאלאטש (ביהארער קאָמיטאט) עבענפאללס איין כריסטענקנאבע פערשוואונדען. איהר וויססעט יא גאר ניכט, וויא עס בײא דען רוסישען אונד פאָלנישען יודען צוגעהט! זיא האבען אונטער דעם נאמען „קאהאל“ אײנע געהײמע פערבינדונג געגען דיא כריסטען. (דאס וואָרט „קאהאל“ האבען וויר אין נומער 59 אונזערעס בלאטטעס ערקלערט.) ווארעט איהר שאָן אײנמאל ביים רבי פאָן סאדאגאָרא? — נון, דער האט אײנע זאָלכע מאכט, דאס ער זאָגאר דעם באראָן „מיסטאצא“ דען בײא אײנער קירכע פערביעטען קאָננטע! דיעזער סאדאגאָראר רבי האט פאָן דען רוסישען יודען אללײן אין יאהרעס-אײנקאָממען פאָן 300,000 רובעל. אויסערדעם בעזיטצט ער ווערטה-פאפּיערע אים בעטראגע פאָן 2 מיללײאָנען גולדען — אונד ערסט נאָך דאס פיעלע גאָלד אונד זילבער! — נון קאָממען וויר אויף דען מאָרד פאָן טיסא-עסלאר . .

היער אונטערבראך איהן דער רײכסטאגס-פּרעזידענט אונד זאגטע: „איך מאכע דען הערען דעפּוטירטען דאראויף אויפמערקזאם, דאס ער דערארטיגע דינגע ניכט אלס טהאטזאכען אנפיהרען, וועלכע ניכט וואהר אונד נור אין לײערעם געפלוידער זינד! עס זינד אין אללען יידישען ביכערן גאר קײנע אנהאלטס-פונקטע דאפיר, דאס יודען מענשען אָפּפערן. בלאָס בײא אברהם קאָממט עס פאָר, דאס ער זײנען זאָהן זײנעם גאָטטע אָפּפערן וואָללטע; זאָלכע אויסערונגען פעראורזאכען נור אויפרעגונגען, אונד דיא פּלינדערונגס-זיכטיגען קאָננען דיעס צו איהרען פּריוואט-צוועקען אויסניטצען! דיא היער שטאטטגעהאבטען פאָרלעזונגען דעם הערן אָנאָדי האבען דעם רײכסטאגע קײנע עהרע געמאכט. יעדער דעפּוטירטע איזט פערפפליכטעט, רעשפּעקט פאָר דעם רײכסטאגע צו האבען, אונד זאָלכע זאכען, דיא אונס שאנדע מאכען, ניכט פאָרצובריינגען. עס מאכט אונס דיעס צום שפּאָטטע בײא דער גאנצען געבילדעטען וועלט!“

„לײדער! (זאגטע אָנאָדי) וויל מאן דען טיסא-עסלארער פאלל פערטושען, וויא עס אויך דיא צײטונגען טהון. נור צוויא אונגארישע צײטונגען האבען היער דען מוטה, איהרע מײנונג פרײא הערויסצוזאגען. דאס איזט עבען דער „קאהאל“, דיא געהײמע פערבינדונג דער יודען, וועלכער אללעס דורך געלד צו פערטושען זוכט. דאס בעסטע וועהרע, דיא רוסישען יודען נאָך פאלעסטינא צו שיקען. דיא יודען זינד רײך גענוג, אים דעם סולטאן דיעזעס לאנד אבצוקויפען. נון, נאָך פאלעסטינא ווירדע איך דיא רוסישע יודען גערנע דורך אונזער לאנד ציעהען לאססען!“

היערויף ערהאָב זיך דער בעריהמטע דעפּוטירטע פּײל שאָמשיטש אונד זאגטע: „וואהרליך! וויסטע איך ניכט, דאס מאן איבער דאס סאָטמארער געזעץ פערהאנדעלט, דא ווירדע איך גלויבען, דאס היער איבער דיא „גמרא“ בעראטהען ווירד. אָנאָדי וויל מיר אים דען אקטען פאָן פאר 500 יאהרען בעווייזען, דאס דיא יודען כריסטענבלוט אויף „פסח“ ברויכען. נון איך וויל הערן אָנאָדי נאָך אים יינגערען אקטענשטיקען בעווייזען, דאס גאר העקסען (מכשפית) עקסיסטירען, וועלכע אללערלײא שאדען אנריכטען. אין דען אלטען אקטען-שטיקען דעם טרענטשינער קאָמיטאטס שטעהט עס אלס ערוויעזען, דאס אײנע העקסע מיט אײנעם טייפעל אין ליעבעספערהעלטניס האטטע אונד דאבײא אײנע זאָלכע איבערשוועממונג הערפאָרריעף, דאס גאנצע דאָרף פער הינײנגעשוועממט ווארדען! — נון, מײנע הערען, גלויבט היינטע יעמאנד אן העקסערײא? עבענזאָ וועניג, וויא איך אן דיא דוממע געשיכטע מיט דעם „כריסטען-בלוט אויף פסח“ גלויבע! — ווען וויר אין דער געשיכטע לעזען, וויא אים מיטטעל-אלטער דיא פּראָטעסטאנטען פאָן דען קאטהאָליקען פערפאָלגט ווארדען, דאנן ערגרייפט אונס איין שידערן — אונד איין גלײכער שידער ערגרייפט מיך, ווען איך יעטצט דיעזע יודענהעטצערײען זעהע! שעמען זאָלל זיך אָנאָדי דיא אויגען אים דעם קאָפּפע, דאס ער אין דעם אויפגעקלערטען, 19. יאהרהונדערטע זאָלכע דוממע געשיכטען אויפטישט! דען וואהרען גרונד דער רוסישען יודען-פערפאָלגונג שײנט אָנאָדי ניכט צו קעננען. וועגען דער שלעכטען רוסישען ווירטהשאפט זינד דיא בויערן פעראַרמט, אונד דא איזט דער אנגריף אויף דיא יודען ניכט וועגען איהרער רעליגיאָן, זאָנדערן וועגען איהרעם געלדעס. צום בעווייזע ווענדען זיך יעטצט דיעזע רוסישען בויערן אויך געגען דיא קאטהאָלישען געלד-בעזיטצער!“

שאָמשיטש רעדע פאנד גראָסען בײפאלל פאָן אללען זײטען, נאמענטליך דיא בעריימס אין דער אײנלײטונג אונזערעס בעריכטעס ערוועהנטע שטעללע, וואָ ער „אים נאמען דער קאטהאָלישען רעליגיאָן“ דיעזע יודען-העטצערײען צוריקווײזט!

נון ערהאָב זיך מיניסטער-פּרעזידענט טיסא נאָך אײנמאל אונד זאגטע: „הער אָנאָדי גלויבט פיעללײכט אויך אן העקסערײא. איזט ער יא אויך זעלבער איין „גײסטער-בעשווארער“, דער אײנען שלעכטען, ווילדען, מיטטעל-אלטערליכען ראָהען גײסט הערויפבעשוואָרט! אבער איך גלויבע, דאס וויר דיעזען שעדליכען ראָהען גײסט יעדענפאללס פערניכטען ווערדען, דאמיט ער זיך אין אונזערעם פאטערלאנדע ניכט אײנבירגערע: אָנאָדי זאגט, מאן האבע איהם געשריעבען, דאס אויך אים יאהרע 1880 דיא יודען כריסטענבלוט געברויכטען, וויים אָנאָדי ניכט, דאסס דאס פאפּיער זעהר געדולדיג איזט! — דיעזער בריעף איזט עבענזאָ וועניג וואהר, וויא דער בריעף אים טיסא-עסלאר!“

היער ריעפען אײניגע דעפּוטירטע: „דאס געריכט ווירד שאָן בעווייזען, דאס עס יא וואהר איזט!“

„זאָ וואָללען וויר אלזאָ עבען ליעבער אבוואַרטען, וואס דאס געריכט הערויסברינגען ווירד, אונד ניכט שאָן יעטצט דיעזע אבשייליכע בעשולדיגונג אלס ערוויעזען דארשטעללען! (זאגטע טיסא) איך פינדע גאר ניכט גענוג וואָרטע, אים אײנע דערארטיגע אויפרייצונג צו פערדאממען! — נאָך דיעם היער פאָרגעבראַכטען, בין איך נון געצוואונגען צו

פאָלליעטאָן.

העררשער אונד פאָלק.

(47.טע פאָרטזעטצונג.)

„ווארום לײגנעט איהר עס, דאס איהר יודע זייד? (זאגטען דיא מאָגנאטען) וויר זינד אײך יא פיר דיעזעס פערגיפטונגס-ווערק צו דאנק פערפפליכטעט; עס לעבען דיא יודען! עס לעבען דיא גיפט-מישער!“

לאָרענצאָ פאנד עס נון פיר געראטהען, זיך שנעלל אויס דעם שטויבע צו מאכען; ער פירכטעטע, דיא לײטע ווערדען דיא מאָגנאטשי האָרען, וויא זיא איהן „אלס יודע אונד גיפט-מישער“ בעצײכנעטען, אין וועלכעם פאללע עס אום זיין לעבען געשעהען ווערע! — ער פערשוואנד אין אײנע זייטען-גאססע אונד זוכטע זיך דא נאָך דעם שפּיטאלע, וואָ ער פיעללײכט זײנע בראוט פינדען קאָננטע, צו ערקונדיגען.

צווייאונדפיערציגסטעס קאפּיטעל.

יעטצט בעגעבען וויר אונס נאָך פלאָרענץ, אום דא צו זעהען, וואס מיט אדריאן אונד אירענע געשעהען.

אלס אדריאן אין דער שאָנען אומגעגענד פאָן פלאָרענץ אנלאנגטע, דא וואר עס שטילל אונד אָדע; אללעס וואר וויא אויסגעשטאָרבען, אונד זעלבסט דאס ליכט דער זאָננע שיען עטוואס אונהיימליכעס צו האבען. אללע הייזער אונד היטטען אין דער שטראסע וואָרען מענשען-לעער. עס לאג איין שרעקליכער פלוך אויף דעם לאנדע. אדריאן זאה נור היע אונד דא אײנען שווארצ-געקלײדעטען גײסטליכען אויס דעם הויזע אײנעס קראנקען אָדער אײנעס שטערבענדען קאָממען. אויך דיא הויז-טהיערע גינגען פרײא אין דען שטראססען הערום, נאהרונגס-זוכענד, דא זיא קײנע הערען מעהר האטטען.

אדריאן פאנד דאס שטאדט-טהאָר פאָן פלאָרענץ אָפּפען. דיעזעס וואר פיר איהן דאס ערשרעקענדסטע צײכען פאָן אללעם; דענן אנפאנגס ווארען נאָך אללע פּפאָרטע מיט דער גראָסטען סאָרגפאלט איבערוואכט וואָרדען; יעטצט אבער וואר אללע וואכזאמקייט אונד אללע זאָרגפאלט אומזאָנסט. אללע דא אײנגעשטעללטען טהאָרווערטער וואָרען געשטאָרבען, אונד אויך איהרע נאכפאָלגער היעלטען עס דא ניכט לעננער אלס אײנען טאג אויס. געזעטצע אונד פּאָליצײא, דיא געזונדהייטס קאָממיססיאָן אונד דיא זיכערהייטס-בעהאָרדע. אללעס האט דער טאָד הינוועגגערײמט. אדריאן געלאנגטע אויף אײנען גראָסען פּלאטץ, וואָ דיא שאָנסטען פאלעסטע שטאנדען. אבער אויך דיעזע וואָרען לעער, טהאָרע אונד טהירע שטאנדען וויט אָפּפען, יעדעם צוגענגליך. ער זאה קײנען מענשען, דען ער אום דיא וואָהנונג דער מאָרעללי בעפראגען קאָננטע.

ענדליך זאה ער איין ווייב, מיט אײנעם קינדע אויף דער האנד, העראנשלייכען, וועהרענד איין אנדערעס קלײנעס קינד זיך אן איהרעם ראָקע פעסטהיעלט. דאס ווייב היעלט אײנען גראָסען בלומען-שטרויס פאָר דער נאזע, דא מאן דאמאלס גלויבטע, דאס דער בלומען-דופט דיא פערגיפטעטע לופט אונשעדליך מאכע.

אדריאן אײלטע אויף דיעזעס ווייב צו, אום זיא צו בעפראגען. אבער אויך היער ווארדען דיא פרעמדען אלס „גיפט-זאלבער“ געפירכטעט; דיא פרויא אנטוואָרטעטע ניכט אונד וואָללטע דאפאָנלויפען. דא שריע איהר גראָסערעס קינד: „מוטטער! מוטטער! איך קאנן ניכט ווייטער, איך בין קראנק!“ — דיא פרויא שאָב נון דען ערמעל פאָם קלײדע דעם קינדעס צוריק, זאה היער דיא שרעקליכע „שווארצע בלאטטער“ אונטער דעם ארמע — אונד זיעהע! דער שרעקען מאכטע דיא מענשען דאמאלס זאָ הערצלאָס, דאס דיא מוטטער איהר אײגנעס, פאָן דער כאָלערא בעפאללענעס קינד אויף דער גאססע צוריקליעס אונד מיט אײנעם לויטען שרײא דאפאָנליעף, אום ניכט אנגעשטעקט צו ווערדען!

ענדליך בעגעגנעטע אדריאן מעהרערען קלאָסטער-גײסטליכען אונד זוכטע זיך בײא איהנען נאָך דעם הויזע דעם מאָרעללי צו ערקונדיגען.

דיא קלאָסטער-גײסטליכען זאנגען צוערסט איהרע געבעטע, אונד נאכדעם זיא איהרען געזאנג בעענדעט, זאגטען זיא צו אדריאן: „שטאָרע אונס ניכט, מיין זאָהן, עס איזט אײנע באָזע פאָרבעדייטונג פיר דיך, דאס דוא דיא דיענער דער קירכע אין איהרעם געבעטע אונטערבריכסט!“

„ענטשולדיגעט! (זאגטע אדריאן) איך וויל בוסע טהון אונד פיעלע מעססען בעצאהלען; אבער איך זוכע פאָרלייפיג אײנע טהײערע פערזאָן.“

וועהע דיר! (ריעפען דיא גײסטליכען) ווענן דוא יעטצט אן דאס פלײשליכע דענקסט; דענקע אן דען הימטעל, אין וועלכען דוא באלד קאָממען ווירסט!“ — היעמיט ענטפערנטען זיך דיא גײסטליכען, אָהנע דעם אדריאן ווײטער צו אנטוואָרטען.

אלס אדריאן זאָ פערצווייפלונגספאלל ווײטער געריטטען, האָרטע ער פאָר אײנעם גראָסען פאלאסטע לוסטיגע שטיממען, ליעדער זינגענד. ער וואר נײגיעריג אונד בעגאב זיך אין דען פאלאסט.